

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کلیات و مبانی اخلاق حرفه‌ای

دکتر مهران سیف‌فرشد

MD, MPH, PhD in Medical Ethics

هدف کلی :

• ارتقای توانمندی شاغلین حرف پزشکی در خصوص:

آموزش و رعایت اصول اخلاق و رفتار حرفه ای

اهداف کلی یادگیری :

- پس از پایان این بحث انتظار می رود که فراگیران:
- مشخصات حرفه و حرفه پزشکی را بیان نمایند.
- مبانی رفتار حرفه ای پزشکی (Medical Professionalism) و مسئولیت های حرفه ای ارائه شده در منشور پروفشنالیسم را توضیح دهند.
- الزامات و تعهدات مهم حرفه پزشکی را بیان نمایند.
- ویژگی های اخلاقی و صلاحیت های حرفه ای شاغلین حرف پزشکی را دسته بندی نمایند.

منابع

- پزشک و ملاحظات اخلاقی، دکتر باقر لاریجانی، دوره دو جلدی، انتشارات برای فردا، ۱۳۹۲
- منشور حقوق بیمار در ایران
- کتابچه‌های عملکرد پزشکی مطلوب (GMP) کشورهای مختلف
- کتابچه عملکرد مطلوب پرستاری و مامایی انگلستان
- راهنمای عمومی اخلاق حرفه‌ای اعضای سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران
- Medical professionalism in the new millennium: a physician charter. Ann Intern Med 2002;136(3):243–246
- Tromp F, Vernooij-Dassen M, Kramer A, Grol R, Bottema B., Behavioural elements of professionalism: assessment of a fundamental concept in medical care. Med Teach. 2010;32(4):e161-9. doi: 10.3109/01421590903544728.

تعریف حرفه

• مشاغلی که خود را به صورت تامین کننده و برآورنده بخشی از خدمات اساسی اجتماعی به جامعه معرفی می کنند، حرفه (profession) نام دارند.

تفاوت حرفه و شغل

شغل یا کسب و کار:

فعالیت هایی است که به منظور کسب منفعت از فروش کالا یا خدمات انجام می شود. مردم شاغل چنین مشاغلی را آدمهای عادی پنداشته و به آنها هیچ امتیاز ویژه اجتماعی نمی دهد.

حرفه:

دسته ای از مشاغل تخصصی که طبق یک قرار داد اجتماعی خود را به عنوان ارائه دهندگان خدمت ارزنده اجتماعی معرفی می کنند و رعایت و عملکرد حرفه ای خود را بشکل **سوگند** متعهد می شوند.

جامعه به شاغلین چنین مشاغلی به چشم انسانهای والا و بسیار با ارزش می نگرند و برای آنها جایگاه ویژه ای قائل می شود.

مشخصات یک حرفه

۱. اشتغال به حرفه عموماً نیاز به دانش یا مهارت

تخصصی دارد

۲. جامعه به اعضا حرفه امتیازات خاصی را اعطا می کند

۳. جامعه از آنها انتظار دارد در ارائه خدمت اجتماعی

منافع جامعه را بر منافع خود مقدم بدانند.

مشخصات مشاغل حرفه ای

- ۱) داشتن دانش و مهارت تخصصی که از طریق تحصیلات طولانی کسب می شود.
- ۲) ورود به این تحصیلات و ادامه آن به استعدادی بالاتر از معمول نیاز دارد.
- ۳) قانون گذار امورات حرفه، خود صاحبان حرفه هستند
- ۴) بر اساس قرارداد اجتماعی است.
- ۵) مبتنی بر اعتماد عمومی است نه کنترل

تعریف حرفه مندی یا رفتار حرفه ای

رفتار، اهداف یا کیفیتی است که یک فرد حرفه‌ای را توصیف می‌کند.

حرفه مندی

- حرفه‌ای بودن یک خصوصیت ذاتی یا حق موروثی نیست بلکه امتیازی است که جامعه اعطا می‌کند.
- ابقاء این امتیاز بستگی به باور جامعه به قابل اعتماد بودن اعضاء آن حرفه دارد.
- برای قابل اعتماد بودن، شاغلین حرف باید به تعهدات حرفه خود پای‌بند باشند.

تعریف حرفه پزشکی

- حرفه پزشکی :

- شغلی که نیازمند دانش تخصصی است و اغلب نیازمند آمادگی دانشگاهی طولانی و وسیعی است.

- حرفه‌ای‌گرایی یا رفتار حرفه‌ای:

- رفتار، اهداف یا کیفیتی است که یک فرد حرفه‌ای را توصیف می‌کند.

صلاحیت حرفه ای

- صلاحیت حرفه‌ای، استفاده همیشگی و آگاهانه از ارتباطات، دانش، مهارت‌های فنی، استدلال بالینی، احساسات و ارزش‌ها است و در اعمال روزانه به خاطر خدمت به منافع فرد و جامعه بازتاب دارد.

پروفشنالیزم پزشکی

پروفشنالیزم پزشکی به عنوان مجموعه ای از ارزش ها، رفتارها و ارتباطات است. به خصوص شامل:

- (۱) صداقت / یکپارچگی (Integrity)
- (۲) دلسوزی و شفقت (Compassion)
- (۳) نوع دوستی (Altruism)
- (۴) بهبود مستمر (Continuous improvement)
- (۵) تعالی شغلی (Excellence)
- (۶) کار تیمی (Working in partnership with members of the wider healthcare team)

Naomi Engel, Jennifer Dmetrichuk, Anne-Marie Shanks, Medical professionalism: can it and should it be measured?, 18 Nov 2009, BMJ

- آموزش پزشکی نه تنها دستیابی به دانش و مهارت جدید است بلکه دستیابی به هویتی جدید در زندگی است. هویتی مانند پزشک یا شاغل حرف پزشکی، با همه حقوق و مسئولیت های مورد لزوم.

پروفشنالیسم پزشکی

- امروزه تعریف پروفشنالیسم پزشکی از اتونومی به مسئولیت پذیری، از تخصص نگری (متخصص محوری) به پزشکی مبتنی بر شواهد و از تمرکز بر علائق و سلائیق فردی به کار تیمی و مسئولیت مشترک توسعه یافته است.

- برای بسیاری پروفشنالیسم پزشکی، قلب و روح پزشکی است

مسئولیت های حرفه ای ارائه شده در منشور پروفشنالیسم

۱. تعهد به توانمندی حرفه ای
(Commitment to professional competence)
۲. تعهد به صداقت با بیماران
(Commitment to honesty with patients)
۳. تعهد به رازداری
Commitment to patient confidentiality
۴. تعهد به حفظ ارتباط مناسب با بیماران

Commitment to maintaining appropriate relations with patients

۱. تعهد به ارتقای کیفیت مراقبت ها
Commitment to improving quality of care
۲. تعهد به بهبود دسترسی به خدمات
Commitment to improving access to care
۳. تعهد به توزیع عادلانه ی منابع محدود
Commitment to a just distribution of finite resources
۴. تعهد به دانش علمی
Commitment to scientific knowledge
۵. تعهد به حفظ اعتماد از طریق مدیریت تعارضات منافع

Commitment to maintaining trust by managing conflicts of interest

American Board of Internal Medicine Foundation, American College of Physicians-American Society of Internal Medicine Foundation, European Federation of Internal Medicine. Medical professionalism in the new millennium: a physician charter. *Ann Intern Med* 2002;136(3):243–246.

PROFESSIONAL INTEGRITY

شرافت حرفه‌ای

مفهوم INTEGRITY

• **Integrity** مفهومی است که شامل تداوم در اقدامات، انتظارات، ارزیابی ها، روش ها، نتایج، اصول، و ارزش ها است.

• **Integrity** به این معنی است که اقدامات ما صادقانه و قابل اعتماد است.

PROFESSIONAL INTEGRITY

- صداقت یا شرافت حرفه‌ای به معنای عمل به ارزش‌های صداقت، اعتماد، عدالت، احترام و مسئولیت‌پذیری در انجام تعهدات حرفه‌ای است.

• حرفه مند، کسی است که داوطلبانه متعهد می شود و پیوسته دانش، مهارت‌ها و ارزش‌های حرفه انتخاب شده را به کار می گیرد.

• **Integrity** ممکن است مناسب‌ترین کلمه مورد استفاده برای توصیف فردی باشد که داوطلبانه و مستمر مطابق با استانداردهای حرفه‌ای، اجتماعی یا ارزش‌های اخلاقی جامعه عمل می کند.

GOOD MEDICAL PRACTICE

عملکرد مطلوب پزشکی بیشتر با خصوصیات و رفتارهای پزشکان مرتبط است.

• رفتارهای پسندیده یا مطلوب شامل:

نوع دوستی، پاسخگویی، تعالی شغلی، وظیفه شناسی، شرافت، یکپارچگی (صداقت)، احترام به دیگران و تعهد به یادگیری مادام العمر

• رفتارهای ناپسند یا نامطلوب شامل:

سوء استفاده از قدرت، تعصب و سوءگیری، افشای راز، تکبر، حرص و طمع، فریب و ارائه اطلاعات نادرست، ضعف و نقصان، نداشتن وجدان، و تعارض منافع

استانداردهای رفتار حرفه‌ای پرستاران و ماماها

NMC Nursing &
Midwifery
Council

The Code

Professional standards
of practice and behaviour
for nurses and midwives

prioritise people

practise effectively

preserve safety

promote professionalism and trust

استانداردهای رفتار حرفه‌ای پرستاران و ماماها بریتانیا

۱. اولویت دادن به مردم
Prioritise people
۲. عملکرد اثربخش
Practise effectively
۳. حفظ ایمنی
Preserve safety
۴. ارتقای رفتار حرفه‌ای و اعتماد
Promote professionalism and trust

سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران

راهنمای عمومی اخلاق حرفه‌ای
شاغلین حرف پزشکی و
وابسته‌ی سازمان نظام پزشکی
جمهوری اسلامی ایران

۱۳۹۷

راهنمای عمومی اخلاق حرفه ای اعضای سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران

- فصل اول :
  - فصل دوم:
  - فصل سوم:
  - فصل چهارم:
  - فصل پنجم:
  - فصل ششم:
  - فصل هفتم:
  - فصل هشتم:
  - فصل نهم:
  - فصل دهم:
  - فصل یازدهم:
  - فصل دوازدهم:
  - فصل سیزدهم:
- کلیات و جایگاه سند
- تکالیف عام
- ارائه خدمات استاندارد و با کیفیت
- اولویت منافع بیمار
- رعایت انصاف و بی طرفی
- صداقت و درستکاری
- احترام به حق انتخاب دریافت کنندگان خدمات سلامت
- رازداری و حریم خصوصی
- مدیریت خطاهای پزشکی
- ارتباط با سایر همکاران
- مسئولیتهای اجتماعی و سازمانی حرفه مندان
- پوشش حرفه ای در محیط های بالینی
- آموزش و پژوهش های پزشکی

مشور حقوق بیمار در ایران

• بینش و ارزش

۱. دریافت مطلوب خدمات سلامت حق بیمار است
۲. اطلاعات باید به نحو مطلوب و به میزان کافی در اختیار بیمار قرار گیرد.
۳. حق انتخاب و تصمیم گیری آزادانه بیمار در دریافت خدمات سلامت باید محترم شمرده شود.
۴. ارائه خدمات سلامت باید مبتنی بر احترام به حریم خصوصی بیمار (حق خلوت) و رعایت اصل رازداری باشد.
۵. دسترسی به نظام کارآمد رسیدگی به شکایات حق بیمار است.

جمع بندی مباحث

- مرور مبانی رفتار حرفه ای پزشکی (Medical Professionalism)
- بیان الزامات و تعهدات مهم حرفه پزشکی
- آشنایی با ویژگی های اخلاقی شاغلین حرف پزشکی
- آشنایی با تکالیف اخلاقی ویژه حرفه مندان پزشکی در راهنمای عمومی اخلاق حرفه ای اعضای سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران
- ارائه ملاحظات اخلاقی مهم در منشور حقوق بیمار